

Onderwerp	: Principekeuze voor de aanleg van een glasvezelnetwerk in Helmond
B&W vergadering	: 26 september 2017
Zaaknummer	: 33532460
Dienst / afdeling	: IVA - InformatieVoorziening en Automatisering

Aan de gemeenteraad,

Het aanleggen van breedbandnetwerken met zeer grote capaciteit voor snel digitaal dataverkeer is al jaren een punt van aandacht. Niet alleen in Helmond, maar ook in andere gemeenten.

Via een aantal informatiebijeenkomsten is uw raad in 2016 en 2017 geïnformeerd over de stand van zaken van digitalisering binnen de gemeente Helmond en in het bijzonder over de toegevoegde waarde van een glasvezelnetwerk als hét breedbandnetwerk van de toekomst. Dit heeft onder andere geleid tot de voorjaarsnota 2017 waarin ons college heeft aangegeven hiermee actief aan de slag te willen gaan. Vrijwel alle raadsfracties hebben aangegeven dit initiatief te ondersteunen met de boodschap dat de gemeente zelf regie moet gaan nemen. De marktwerking heeft tot dusverre niet gebracht wat ervan verwacht had mogen worden. Dit heeft, zoals u inmiddels weet, alles te maken met verschillende commerciële belangen die de uitrol van glasvezel eerder belemmeren dan bevorderen.

Alle inwoners en bedrijven van Helmond moeten kunnen beschikken over een robuust en toekomstvast glasvezelnetwerk. Dat is niet alleen nodig omdat we voorop willen lopen met Brainport-ontwikkelingen en onze strategische programma's willen realiseren, maar ook omdat naar de toekomst toe steeds meer hoogwaardige diensten digitaal ondersteund gaan worden. Denk hierbij aan modern onderwijs en innovatieve zorg en ondersteuning aan huis. Niet in de laatste plaats is onze gemeente zelf ook direct belanghebbende; onze gemeenschapsaccommodaties (gemeentelijk vastgoed) en de openbare buitenruimte kennen voorzieningen die steeds meer dataverkeer met zich meebrengen. Denk aan moderne verkeersregelinstallaties (VRI's), camera's, pompgemalen en dergelijke. Dataverkeer dat om een veilig en duurzaam, dat wil zeggen toekomstvast en energiezuinig, datanetwerk vraagt.

Nu is het onderwerp op zichzelf beslist niet nieuw. De afgelopen jaren hebben een tweetal voorstellen uw raad bereikt, te weten in 2005 en 2012. Toch moeten we constateren dat de 'verglazing' van Helmond via de marktwerking ernstig achter blijft, ook als dit wordt afgezet tegen vele andere gemeenten. Een situatie die niet langer acceptabel is. Het feit dat er recentelijk allerlei nieuwe ontwikkelingen zijn (MRE, BrabantStad, E-Quest-Breedband Helmond), is mooi, maar doet niets af van de noodzaak van regievoering. In het belang van haar inwoners heeft het gemeentebestuur een belangrijke verantwoordelijkheid om grip te krijgen en houden op de realisatie en toegankelijkheid van digitale infrastructuur. In dit voorstel wordt dit nader uitgewerkt.

Beleidsmatige context

Gemeentelijke regie voeren, wat betekent dat?

Regie voeren betekent in hoofdlijn dat de gemeente bepalend is in het tempo waarin een adequaat glasvezelnetwerk wordt aangelegd. "Adequaat" betekent onder andere dat de gemeente zorgt voor een netwerk dat voor nu en in de toekomst beschikbaar komt voor alle denkbare en maatschappelijk relevante diensten enerzijds en alle inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen anderzijds; dit tegen acceptabele kosten.

Dit betekent niet dat de gemeente alles zelf moet doen, maar wel dat zij het stuur in handen heeft en houdt. Dit is in hoofdlijn hét criterium waaraan de verschillende mogelijke scenario's getoetst zullen worden. Bij het onderdeel "beoogd effect en/of resultaat" zal dit nog preciezer geformuleerd worden.

Notitie "Scenario's voor de aanleg van een glasvezelwerk in Helmond"

Als onderlegger voor dit raadsvoorstel treft u deze notitie als bijlage aan. De opstellers van de notitie zijn de heren prof. J. Smits en ir. F. van der Kroon (2knowit) die eerder ook een tweetal raadsinformatiebijeenkomsten hebben verzorgd. De belangrijkste reden dat wij hen gevraagd hebben om een scenario-

analyse uit te voeren is hun expertise, met name op het snijvlak van techniek, regelgeving en commerciële context, en hun onafhankelijkheid. In de notitie treft u een toelichting aan op een aantal mogelijke scenario's en advies hierover. De stellers adviseren de zogenaamde DAEB-variant (DAEB; Dienst van Algemeen Economisch Belang) dan wel het aanleggen in eigen beheer (exploitatie uit te besteden), afhankelijk van de gemeentelijke investeringsruimte. Voor de inhoud wordt korthedshalve naar de notitie verwezen. Op het te kiezen scenario wordt in het onderstaande terug gekomen.

Recente ontwikkelingen

Op dit moment is er een aantal ontwikkelingen gaande omtrent het aanleggen van glasvezel die de gemeente Helmond raakt:

=> recent zijn diverse notities verschenen en samenwerkingsverbanden ontstaan waarin het belang van glasvezelnetwerken wordt onderschreven. Denk daarbij aan de Nederlandse Nationale Smart City Strategy (aangeboden aan premier Rutte), de Brainport Nationale Actie-agenda, onderzoekopdracht MRE inzake glasvezel, agenda BrabantStad, Brainport Smart District (een van de benoemde thema's uit rapport Malik), visie De Peel (focus op 2030). Kortom: volop aandacht en urgentiegevoel, maar desondanks nog weinig realisatie.

=> Twee van die samenwerkingsverbanden betreffen MRE en Brabantstad.

Vanuit de MRE is opdracht gegeven om de bestaande glasvezelnetwerken binnen de regio in kaart te brengen. Dit wordt uitgevoerd door Breedband Regio Eindhoven/Eindhoven Fibre eXchange (BRE/EFX). De gedachte is dat het slim verbinden van de ruim 30 verschillende glasvezelnetwerken de kosten kan beperken van verdere aanleg en bovendien de toegankelijkheid van maatschappelijke diensten kan vereenvoudigen. Helmond fungeert als pilotgemeente, zie ook de bijlage.

=> Binnen BrabantStad is het versneld aanleggen van glasvezel via een gezamenlijke aanpak een speerpunt. De gemeenten Eindhoven, Tilburg en Helmond nemen hierbij het voortouw. Inmiddels is op BrabantStad niveau besloten om het MRE-onderzoek uit te breiden naar geheel Noord-Brabant (agenda BrabantStad). Mogelijk leidt dit tot een andere inzet van het breedbandfonds van de Provincie. Insteek is om alle bestaande glasvezelnetwerken in Noord-Brabant aan elkaar te koppelen en de dienstaanbieding te vereenvoudigen (één ingang in plaats van met elke netwerkbeheerder onderhandelen). Deze ontwikkeling sluit mooi aan bij de Helmondse behoefte om regie te nemen.

=> De EU heeft het voornemen om WiFi in de openbare ruimte mogelijk te maken (WiFi4EU). Hiervoor wordt met ingang van 2018 financiële middelen beschikbaar gesteld volgens het principe "first come, first served".

=> Zoals bekend zal de gemeente Helmond niet participeren in het project van Mabib om glasvezel in het buitengebied aan te leggen. Nu wij zelf regie nemen voor verglazing van Helmond, inclusief buitengebied, is het beter om daar centraal regie op te voeren en niet op voorhand te gaan versnipperen.

=> E-quest-Breedband Helmond. Dit Helmondse bedrijf heeft naast de bedrijventerreinen en het onderwijs, ook glasvezel aangelegd in de Helmondse wijken Rijpelberg en Brouwhuis. Inmiddels is E-quest gestart met een campagne voor de verdere uitrol van glasvezel in Helmond. Dat is op zichzelf goed nieuws, maar wil niet zeggen dat de gemeente niets meer hoeft te doen. Voor het gemeentebestuur is het juist van belang om condities, die het algemeen belang dienen, te kunnen bepalen en borgen. En die gaan verder dan louter TV, telefonie of internet. Denk hierbij aan openheid en toegankelijkheid voor iedereen en betaalbaarheid van het netwerk voor bijvoorbeeld zorgverleners (zie hieronder).

Scenariokeuze

Als de gemeente Helmond regie wil voeren op het tempo van het beschikbaar krijgen van een adequaat glasvezelnetwerk én tevens de (toekomstige) toegankelijkheid ervan wil bewaken, dan betekent dat een actieve houding. Het momentum is ideaal:

1. de gemeente voelt noodzaak en behoefte aan regie;
2. de markt lijkt in Helmond in beweging te komen;
3. diverse mede-overheden komen in beweging (MRE-onderzoek, BrabantStad, samenwerking met Eindhoven en Tilburg, EU).

Dit alles zijn ontwikkelingen die het initiatief om zelf regie te nemen ondersteunen en in versnelling kunnen brengen.

Indachtig de notitie "Scenario's voor de aanleg van een glasvezelwerk in Helmond", wordt voorgesteld om het hierin gegeven advies als richtlijn te volgen. Die lijn volgend zal er, na een positief raadsbesluit, een uitvraag plaatsvinden naar marktpartijen om onder door ons bepaalde condities (zie hieronder) te komen tot een dekkend glasvezelnetwerk in Helmond. Daarbij willen wij op voorhand alle opties open houden.

Met andere woorden: mocht bij de nadere uitwerking tot een Businesscase een ander scenario wenselijker blijken, dan wil ons college graag de ruimte houden om hierop te acteren. De uiteindelijke besluitvorming ligt uiteraard bij uw gemeenteraad.

Hierdoor is het op dit moment niet opportuun om de financiële consequenties goed in beeld te brengen. Deze hangen namelijk in belangrijke mate af van de uitvraag die nog moet plaatsvinden en de businesscase die uitgewerkt moet worden. Dit raadsvoorstel behelst daarom vooral het expliciet maken van de regierol die het gemeentebestuur nastreeft. De financiële implicaties volgen later via een apart voorstel, waarbij als randvoorwaarde geldt dat de Businesscase voor Helmond financieel sluitend moet zijn. In algemene zin wordt onder 'Middelen' wel enige inzage gegeven in een aantal financiële variabelen.

Beoogd effect en/of resultaat

Gelet op het feit dat de markt in de afgelopen 12 jaren (eerste raadsvoorstel 2005) onvoldoende in staat is gebleken om een adequaat glasvezelnetwerk te realiseren, neemt de gemeente Helmond nu de regie zelf in handen.

Het beoogd effect en/of resultaat is als volgt te definiëren:

De gemeente Helmond neemt de regie in het beschikbaar krijgen van een adequaat glasvezelnetwerk.

Onder regie en adequaat glasvezelnetwerk verstaat de gemeente Helmond in ieder geval het volgende:

- het kunnen bepalen van het tempo van realisatie van glasvezelnetwerk. Uitgegaan wordt van een realisatietermijn van 2 tot 3 jaar;
- een open netwerk dat beschikbaar is voor alle dienstaanbieders tegen acceptabele kosten;
- een netwerk dat voor iedereen toegankelijk is, dus in beginsel een aansluiting naar elk pand binnen de gemeentegrenzen. Dat betekent alle Helmondse woningen, maatschappelijke instellingen, maatschappelijke voorzieningen en bedrijven inclusief buitengebied. Dit ongeacht het netwerk dat er mogelijk al ligt. Een en ander kan nog wel afhankelijk zijn van het uiteindelijke verdienmodel waardoor wijken waar meer vraag is naar glasvezel eerder "verglaasd" kunnen zijn dan anderen;
- een netwerk dat beschikbaar is voor alle gemeentelijke (openbare) voorzieningen met dataverkeer zoals VRI's, pompgemalen, camera's, parkeervoorzieningen en reclame-uitingen;
- een netwerk waarop het maatschappelijk vastgoed van de gemeente is aangesloten (wijkhuizen, sportaccommodaties e.d.);
- er komt een blauwdruk die onder andere dient om samenloop met gemeentelijke activiteiten zoals reconstructies of vervangingen in de openbare ruimte te benutten en zodoende kosten te besparen;
- een redundant netwerk dat ingepast moet kunnen worden in de zogenaamde BrabantRing, dat wil zeggen de 'backbone' die tussen de Brabantse steden is/wordt aangelegd;
- het data-transport moet symmetrisch zijn (upload net zo snel als download);
- constante beschikbaarheid van de maximaal haalbare bandbreedte (onafhankelijk van gebruik door anderen van de lokale infrastructuur);
- toekomstvast, dat wil zeggen dat de snelheid zonder ingrijpende maatregelen kan worden verhoogd;
- goed beveiligd met het oog op inbreken op het netwerk, bescherming persoonsgegevens en gevoelige bedrijfsinformatie, en maximaal beveiligd tegen cyberaanvallen;
- laag energieverbruik;
- goede prijs-kwaliteit verhouding voor de gebruikers. Dat wil zeggen geen buitenproportionele winstmarges voor de exploitant.

Een en ander zal verder worden uitgewerkt in een Businesscase inclusief definitieve scenariokeuze die wij uiterlijk medio 2018 aan u zullen voorleggen.

Argumenten

Het belangrijkste argument om over te gaan tot het aanleggen van adequaat glasvezel-netwerk is om Helmond goed voor te bereiden op verwachte ontwikkelingen in informatisering en dataverkeer; kortom het toekomstproof maken van Helmond. Of het nu gaat om onze ligging in Brainport, het creëren van een

belangrijke basisvoorziening voor zelfredzaamheid, het mogelijk maken van (toekomstige) zorgvoorzieningen of de digitalisering van de openbare ruimte; in alle gevallen zien we de aanleg van en toegang tot een glasvezelnetwerk als noodzakelijke basisvoorziening in onze gemeente.

Het momentum is goed. De noodzaak wordt steeds groter (Nederland dreigt achter te raken als het gaat om digitale evolutie) en zo ook de maatschappelijke druk (behoefte aan stabiele en snelle verbindingen). De politieke druk neemt toe. Dit komt nu onder andere tot uitdrukking doordat de Provincie met de B5 willen komen tot een BrabantRing die moet helpen om een beter en slimmer netwerk en dienstenaanbod te realiseren. Dit zal mogelijk ook schaalvoordelen met zich meebrengen. Via deze constructie is medefinanciering vanuit de Provincie een reële mogelijkheid.

Daarnaast trekken Helmond en Eindhoven in dit dossier samen op om synergievoordelen te creëren, kennis te delen dan wel eventueel subsidies aan te boren.

Deelname aan het MRE-onderzoek, zie bijlage 3, draagt bij aan het inzichtelijk krijgen van aanwezige netwerken, kosten en behoeften (zowel gemeentelijk als bij de maatschappelijke partners). Hierdoor krijgen we goed inzicht in de aanwezige Helmondse glasvezelnetwerken, maar ook in diverse andere netwerken die mogelijk in de toekomst overgezet gaan worden naar glasvezel. Denk aan pompgemalen, camera's, verkeersregelinstallaties, parkeerautomaten en ook gemeenschapsaccommodaties en dergelijke. Al deze netwerken en voorzieningen zijn inmiddels in kaart gebracht en bieden een mooie basis voor het slim aanleggen van een Helmonds glasvezelnetwerk. Een en ander bovendien ter onderbouwing van de toekomstige Businesscase.

Ter illustratie zijn twee overzichtskaarten van respectievelijk glasvezel en gemeentelijke voorzieningen bijgevoegd in bijlage 2. Deze informatie kan tevens gebruikt worden voor een eventuele bijdrage vanuit het Breedbandfonds van de Provincie Noord-Brabant dan wel vanuit de EU (WiFi4EU).

Duurzaamheid en energie. Hierbij is te denken aan slimme digitale oplossingen die ons moeten helpen om onze stad steeds energiezuiniger te maken. Maar dat niet alleen. Een glasvezelnetwerk zelf werkt met lichtpulsjes en is zodoende erg energiezuinig (licht over een kabel kost geen energie). Dit is anders bij koperleidingen die stroom en dus energie vragen voor hun data-transport.

Financieel gezien zijn er nu kansen om andere geldbronnen aan te boren (zoals Breedbandfonds) die de aanleg van glasvezel kunnen bevorderen. Maar dat niet alleen; het glasvezelnetwerk zal meer en goedkoper dataverkeer van gemeentelijke voorzieningen betekenen. Dat betekent een reducering van huidige abonnementskosten.

Tenslotte biedt de gemeentelijke keuze voor regievoering de mogelijkheid om aansluitkosten en abonnementskosten te beïnvloeden. Op zeker moment zal een glasvezelnetwerk geld moeten kunnen opleveren. Dit geld gaat dan niet naar marktpartijen, maar kan de gemeente ten goede laten komen van haar inwoners en samenleving.

Kanttekeningen

Tijdens de informatiebijeenkomsten is meerdere keren toegelicht hoe de markt is georganiseerd rondom de aanleg van glasvezel. Uw gemeenteraad moet daarom bedacht zijn op uiteenlopende manieren om de besluitvorming te beïnvloeden. Niet in de laatste plaats door onverwachte commerciële acties, maar ook door uitlatingen over het (on)nuttig zijn van glasvezelnetwerken. De vraag is niet of dit gaat gebeuren, maar wanneer. Met alle kennis die over dit onderwerp inmiddels is gedeeld, is het zaak om nu de ingezette koers vast te houden en geen verwarring toe te laten. Dit vraagt van onze zijde om een solide juridisch doordachte procedure. Daar waar nodig huren we daarvoor expertise in, te financieren uit ons programma Dienstverlening en Digitalisering.

Daarnaast is de wens om regie duidelijk. Die duidelijkheid is er (nog) niet voor de financiële risico's. En die risico's zijn er per definitie. Op de langere termijn zal de Businesscase zeker sluitend moeten zijn, maar ook hier gaan de kosten voor de baten uit. In dit raadsvoorstel wordt daarom niet gevraagd een besluit te nemen over de financiën dan wel financiële risico's. In de eerste helft van 2018 komen wij hiervoor met een apart voorstel bij uw raad terug. Randvoorwaarde is daarbij wel dat de Businesscase financieel sluitend is voor de gemeente Helmond op basis van reële veronderstellingen.

In dat verband is het ook van belang om op te merken dat er in het verleden al vaker een behoefte-onderzoek onder inwoners heeft plaatsgehad. Die behoefte naar glasvezel bleek toen niet overal even groot te zijn. Niettemin denken wij, en krijgen we signalen, dat dit snel verandert. Daarnaast zijn wij van mening dat het gemeentebestuur een eigen verantwoordelijkheid heeft om een toekomstbestendig beleid te voeren. Wij weten dat er de komende jaren een grote ontwikkeling op gang komt van "diensten op afstand" die veel dataverkeer met zich meebrengen. Met name ook in de zorgsector. Regeren is vooruitzien, dus dienen wij hierop te anticiperen.

Het risico van falen hangt in belangrijke mate ook af van de wijze waarop wij de interactie en communicatie met onze samenleving organiseren. Op het moment dat u instemt met dit raadsvoorstel zullen wij ook starten met het opmaken van een communicatiestrategie en -plan.

Middelen

De totale investeringskosten van een volledig dekkend glasvezelnetwerk zullen waarschijnlijk tussen de € 25 en € 30 miljoen liggen. Hier staan uiteraard revenuen tegenover. Uiteindelijk zal een glasvezelnetwerk geld kunnen gaan opleveren, zeker met inachtneming van de verwachte exponentiële groei van dataverkeer. De vraag zal zijn wanneer in de casus Helmond het omslagpunt zal komen.

De uitwerking in een Businesscase zal duidelijk moeten maken wat dit betekent voor de gemeente Helmond in financieel opzicht. Daarbij zal in ieder geval ingegaan worden op de vraag welk (minimale) percentage van aansluitingen benodigd is om de Businesscase sluitend te maken en op de volgorde van uitrol van glasvezel over de wijken in Helmond, mede op basis van te verrichten behoefteonderzoek. Zoals vermeld zullen wij hier in een apart raadsvoorstel op terug komen.

Naast deze wat algemene financiële beschouwing kunnen we nog wat flankerende zaken benoemen die een positief effect kunnen hebben op de financiering:

- het aanleggen van een glasvezelnetwerk zal een positieve invloed hebben op de huidige abonnementskosten die gemeente zelf heeft lopen op dit moment. Denk daarbij aan internetabonnementen, telefonie, data-abonnementen van VRI's, pompgemalen, camera's, verkeerspunten en allerlei accommodaties. Deze kosten bedragen momenteel rond de € 300.000,- per jaar.
- het heeft er alle schijn van dat de provincie Noord-Brabant de inzet van het Breedbandfonds gaat wijzigen. In Brabantstad-verband wordt ingezet op verbinding van alle aanwezige Brabantse glasvezelnetwerken (ruim 60) zodat levering van diensten in Brabant voor dienstenaanbieders steeds eenvoudiger wordt. Hoewel nu nog onbekend kan dit betekenen dat een deel van het Helmondse netwerk meegefinancierd zal worden vanuit het Breedbandfonds.

Wij stellen u voor om te komen tot een adequaat gemeentedeckend glasvezelnetwerk voor de gemeente Helmond op basis van een sluitende Businesscase en dientengevolge het college op te dragen een uitgewerkte sluitende Businesscase met reële financiële uitgangspunten en inclusief scenariokeuze uiterlijk medio 2018 aan de gemeenteraad voor te leggen.

Het advies van de commissie Bestuur en Economie zal, na ontvangst, voor u ter inzage worden gelegd.

Burgemeester en wethouders van Helmond

de burgemeester

mevr. P.J.M.G. Blanksma - van den Heuvel

de secretaris

mr. drs. A.P.M. ter Voert

Bijlagen

- Notitie - Scenario's voor het aanleggen van een glasvezelnetwerk in Helmond, juni 2017. 2knowit (prof.dr.mr. J.Smits en ir. F van der Kroon)
- Overzichtskaarten glasvezelnetwerk Helmond 2017 en gemeentelijke voorzieningen (VRI's, rioolgemalen, camera's, gemeentelijk vastgoed)
- Plan van Aanpak MRE - BRE/EFX

Raadsbesluit 86
Vergadering 31 oktober 2017

Gemeenteraad

De raad van de gemeente Helmond;
gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van 26 september 2017;
gelet op de bepalingen van de Gemeentewet en op de bepalingen van de Europese Unie inzake DAEB;

besluit:

- **te komen tot een adequaat gemeentedekkend glasvezelnetwerk voor de gemeente Helmond op basis van een sluitende Businesscase;**
- **dientengevolge het college op te dragen een uitgewerkte sluitende Businesscase met reële financiële uitgangspunten en inclusief scenariokeuze uiterlijk medio 2018 aan de gemeenteraad voor te leggen.**

Aldus besloten in zijn openbare vergadering van 31 oktober 2017.

De raad voornoemd,
de voorzitter

de griffier